

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ШАРҚШУНОСЛИК
ИНСТИТУТИ

МАҲМУД ҲАСАНИЙ
МАВЖУДА РАЗЗОҚОВА

ҒИЖДУВОНИЙ ҲАҚИДАГИ РИСОЛА ВА МАҚОЛАЛАР

*Масъул муҳаррир: ЎзР ФА академиги
М. М. ХАЙРУЛЛАЕВ*

ТОШКЕНТ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
«ФАН» НАШРИЕТИ
2003

Қўлингиздаги библиографик рисолада буюк ватандошимиз, йирик мутасаввиф олим ва шоир Абдулхолиқ Ғиждувоний (1103—1179) томонидан ёзилган асарлар, у ҳақидаги рисола ва мақолалар рўйхати берилмоқда.

Рисола маънавиятимиз ва маданиятимиз ҳамда тасаввуф тарихи билан қизиқувчи кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

Тақризчи:

ҲАМИДХОН ИСЛОМИЙ
филология фанлари номзоди

F $\frac{0301030000-3-689}{M 355 (04)-2003}$ Рез. 2003

© Ўзбекистон Республикаси
ФА «Фан» нашриёти, 2003 йил.

ISBN 5—648—02915—2

СУЗ БОШИ

Ўзбекистон мустақиллиги мамлакатимиз олимлари учун кенг илмий ва ижодий имкониятларни очиб берди. Олимлар фаннинг турли соҳалари бўйича бемалол қалам тебрата бошладилар. Мамлакатимиз Президентининг ўзи олимларга маънавиятимизни юксалтириш, илмий меросимизни ўрганишга қаратилган тўғри йўлни кўрсатиб берди. «Мустақиллигимизнинг дастлабки кунлариданоқ,— деб ёзган эди Президентимиз И. А. Каримов,— аждодларимиз томонидан кўп асрлар мобайнида яратиб келинган ғоят улкан, бебаҳо маънавий ва маданий меросни тиклаш давлат сиёсати даражасига кўтарилган ниҳоятда муҳим вазифа бўлиб қолди»¹.

Маълумки, Ўрта Осиё халқлари асрлардан буён бошидан кўпгина сиёсий ва маданий ҳаётни ўтказди. Айниқса, фаннинг ривожланишига Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Аҳмад Фарғоний, Мусо ал-Хоразмий каби юзлаб олимлар катта ҳисса қўшдилар. Темурийлар даврида ҳам илм-фан гуркираб ривожланди. Ислом дини асосида шаклланган тасаввуф таълимоти аста-секин ўз ривожига эга бўлди. Ўрта Осиёда турли тариқатлар вужудга келди. Юзлаб мутасаввиф олимлар комил инсонни тарбиялаш ишига катта ҳисса қўшдилар. Жумладан, Хожа Юсуф Ҳамадоний, Абдулхолиқ Гиждувонийлар Хожагон тариқатини ривожлантирдилар. Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрори Валий, Махдуми Аъзам ва бошқа кўпгина мутасаввифлар эса нақшбандия тариқатини юксак босқичга кўтардилар.

Мустақиллигимиз туфайли дунёвий, диний ва тасаввуф илмларининг ривожланишларига катта ҳисса

¹ Каримов И. А. Ўзбекистон XX аср бўсағасида. Тошкент: Ўзбекистон, 1997, 137-бет.

қўшган олимлар, диний арбоблар ва мутасаввифларнинг ҳаёти ва ижодини, илмий меросини ёритадиган илмий анжуманлар ўтказиш катта анъанага айланди. Баҳоуддин Нақшбанд, Аҳмад Яссавий, Абу Мансур Мотуридий, Бурҳонуддин Марғинович, Аҳмад Фарғоний каби ўнлаб олимларнинг муборақ тўйлари бўлиб ўтди. Бу йил эса ҳукуматимиз қарори билан Абдуяҳлик Гиждувонийнинг 900 йиллиги нишонланади.

Мамлакатимизнинг илмий жамоатчилиги қатори бизнинг Шарқшунослик институтимиз олимлари ҳам бу санани муносиб нишонлашга катта тайёргарлик кўрмоқдалар. Шу муносабат билан институтимизда катта илмий анжуман ўтказиш мўлжалланмоқда. Институтимиз олимларидан О. Усмон, М. Ҳасаний, Ҳ. Исломиёвлар Гиждувонийнинг ҳаёти ва ижодини ёритадиган илмий рисолалар ёздилар. Бугун қўлингизда турган мазкур библиографик рисола ҳам институтимиз олимлари М. Ҳасаний ҳамда М. Раззоқова томонидан бунёд қилинди.

Гиждувонийнинг илмий мероси, у ҳақида ўтмишда ёзилган асарлар, кейинги пайтда олимлар томонидан ёзилган илмий мақолаларнинг рўйхати мазкур библиографик рисоладан ўрин олган. Ундаги рўйхатнинг ўзиёқ Гиждувонийнинг ҳаёти ва фаолиятига ўтмишда қизиқиш катта бўлганини ва бизнинг кунларда ҳам бу қизиқиш сўнмаганлигини кўрсатади. Мазкур рисола Гиждувонийнинг ҳаёти ва ижоди билан, умуман, тасаввуф тарихи билан қизиқувчи китобхонларга фойдадан ҳоли бўлмади деган фикрдамиз.

М. Хайруллаев
ЎзР ФА академиги

АБДУЛХОЛИҚ ГИЖДУВОНИЙ ҲАЁТИ ВА ФАОЛИЯТИ ҲАҚИДА ҚИСҚАЧА МАЪЛУМОТ

Мустақиллигимиз шарофати билан маънавий меросимизни, маданиятимизни ўрганишга кенг йўл очилди. Халқимизнинг маънавий мероси ниҳоятда бойдир. Ислом дини асосида шаклланган тасаввуф таълимоти узоқ асрлар давомида ижтимоий ҳаётда муҳим мавқеини эгаллаб келди. Кейинчалик тасаввуф оламида бир қанча тариқатлар пайдо бўлди ва ҳар бири аста-секин ўз таъсир кучига эга бўлиб борди. Айниқса, Урта Осиёда, хусусан, ҳозирги Ўзбекистон ҳудудида Юсуф Ҳамадоний асос солган Хожагон тариқати кенг тарқалди. Бу тариқатнинг асосий ғояси ҳақиқий қомил имсон бўлиш ва ўз қўл меҳнати билан кун кечириб, ҳалол ейишдан иборат эди.

Хожа Юсуф Ҳамадоний (1048—1140) ўз ҳаёти давомида минглаб шогирдларни тарбиялади. Айниқса, унинг Хожа Ҳасан Андоқний, Хожа Абдуллоҳ Баррақий, Аҳмад Яссавий ва Абдулхолиқ Гиждувоний (1103—1179) каби тўрт халифаси (ўринбосарлари) Хожагон тариқатининг ривожланишига катта ҳисса қўшдилар. Айниқса, бу борада Абдулхолиқ Гиждувонийнинг меҳнатлари беқиёс бўлди.

Хожа Абдулхолиқ Гиждувоний Бухоронинг Гиждувон мавзеида таваллуд топди. Унинг отаси Абдулжамил имом Молик авлодларидан, онаси эса Рум (ҳозирги Туркия) подшоҳи авлодларидан бўлган. Уша даврдаги айрим сиёсий воқеалар туфайли унинг отаси онласи билан Гиждувонга келиб қолади ва Абдулхолиқ шу ерда таваллуд топади.

Абдулхолиқ Гиждувоний мадраса таълимини Бухоро шаҳрида олади. Кейинчалик 22 ёшида Хожа Юсуф Ҳамадоний билан учрашиб, ундан тасаввуф таълимини олади. Юсуф Ҳамадоний Хуросонга кетгач, Гиждуво-

4. Хилват дар анжуман (одамлар ичида ҳам ўзини хилватда ўтиргандек тутиш).

Гиждувоний ҳам устози изидан бориб, Хожагон тариқатини ривожлантирган ҳолда юқоридаги тўрт қондага ўзи ҳам қуйидаги тўртта қондани киритди:

1. Ёдкард (Аллоҳ номини ёдда такрорлаш).
2. Бозгашт (қайтиш).
3. Нигоҳдошт (сақлаш).
4. Ёлдошт (ёдда тутиш).

Бизга маълумки, кейинчалик Баҳоуддин Нақшбанд Абдулхолиқ Гиждувонийнинг изидан бориб, нақшбандия тариқатига асос солди ва Юсуф Ҳамадоний ҳамда Абдулхолиқ Гиждувоний ижод қилган қондага ўзи ҳам қуйидаги учта қондани қўшди:

1. Вуқуфи замоний (вақтдан воқиф бўлиш).
2. Вуқуфи ададий (саноқдан воқиф бўлиш).
3. Вуқуфи қалбий (қалбдан воқиф бўлиш).

«Тазкирани нақшбандия» асари муаллифининг ёзишича, Абдулхолиқ Гиждувоний минглаб шоғирлар етиштирган. Шулардан тўрттаси унинг халифа (ўринбосар)лари бўлиб, улар Хожа Аҳмад Сиддиқ, Хожа Авлиёйи Кабир, Хожа Сулаймон ва Хожа Ориф Ревгарийлар эди.

Абдулхолиқ Гиждувоний Хожагон тариқатида мавжуд бўлган «зикри жаҳрия» (зикри овоз чиқариб айтиш) ўрнига «зикри хуфия» (зикри овоз чиқармай айтиш)ни жорий қилди. Натижада зикри овоз чиқармай айтиш вужудга келди. Хожагон тариқатининг давоми бўлган нақшбандия тариқатида ҳам мазкур зикр мустақкам ўрин тутди.

Абдулхолиқ Гиждувонийдан бизгача бир неча асарлар етиб келган. Улар қуйидагилардан иборат:

1. «Одоби тариқат» («Тариқат одоблари»). У «Рисолаи васоё» («Насиҳатлар рисоласи») ёки «Васийятнома» деб ҳам аталади.

2. «Мақомоти Хожа Юсуф Ҳамадоний» («Хожа Юсуф Ҳамадонийнинг ҳаёт йўли»). Бу асар «Рисолаи Соҳибийя» деган ном билан ҳам юритилади.

3. «Аз гуфтори Хожа Абдулхолиқ Гиждувоний» («Абдулхолиқ Гиждувоний айтганларидан»).

Хулоса қилиб айтганда, Хожа Абдулхолиқ Гиждувоний ёзма ва оғзаки тарғиботлари билан Ўрта Осиёда илм-маърифатни ёйиш, компл инсонни тарбиялаш, ҳалол меҳнат қилиш, ватанни севиш борасида катта хизмат кўрсатди. Шунинг учун ҳам унинг номи асрлардан буён халқнинг ёдида сақланиб келмоқда.

ҒИЖДУВОНИЙНИНГ ЎЗР ФА ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИДА САҚЛАНАЁТГАН АСАРЛАРИНИНГ РУЙХАТИ

Абдулхалиқ Ғиждувоний асарларининг сони ҳақида турли хил фикрлар мавжуд. Баъзилар тўртта деса, бошқа бировлар бешта, баъзилар ундан ҳам кўп рақамни кўрсатадилар. Бу чалкашликларнинг асл сабаби Ғиждувоний асарларининг турли номлар билан аталлишидир. Ғиждувоний ўз асарларига ном қўймаган. Бу эса котиблар томонидан уларга ҳар хил номларнинг қўйилишига сабаб бўлган.

Умуман, Шарқда олимлар ўзи ёзган асарларга маълум бир ном қўймаслиги одат тусига кирган. Масалан, Баҳоуддин Нақшбанднинг тўртинчи халифаси Мавлоно Яъқуб Чархий ўнлаб асарлар ёзган бўлиб, асарларининг кўпчилигига ном қўймаган. Бундай ҳолатни Баҳоуддин Нақшбанднинг учинчи халифаси Муҳаммад Порсонинг бир қанча асарларида ҳам кўриш мумкин. Тошкентлик Шайх Хованди Таҳурнинг тасаввуфга оид бешта рисоласи бўлиб, у рисоаларининг бирортасига ҳам ном қўймаган. Кейинги давр котиблари мазкур бешта рисоланинг барчасини битта ном, яъни «Рисолаи Таҳурий» деб атаганлар.

Ғиждувонийнинг ЎЗР ФА ШИ фондида сақланаётган асарлари ҳам бир қанча номлар билан аталади. Масалан, унинг қаламига мансуб бўлган ва Хожа Юсуф Ҳамадоний ҳаётига бағишланган асари «Маноқибни Хожа Юсуф Ҳамадоний», «Рисолаи соҳибийя», «Маноқибни Шайх Юсуф Ҳамадоний», «Воқеъоти Хожа Юсуф Ҳамадоний» каби номлар билан аталади. Шулардан иккитаси, яъни «Мақомоти Шайх Юсуф Ҳамадоний» ҳамда «Рисолаи соҳибийя» номлари кўпроқ учрайди. Эрон олими Саъид Нафисий томонидан бу асарнинг «Рисо-

лаи соҳибийа» деб нашр қилиниши унинг кўпроқ шу ном билан аталишига замин яратган.

Ғиждувонийнинг иккинчи асар қам унинг ўзи томонидан номланмаган бўлиб, ЎзР ФА ШИ фондида сақланаётган 1494/IV рақамли нусхасида котиблар томонидан «Аз гуфтори Абдулхолиқ Ғиждувоний» («Абдулхолиқ Ғиждувонийнинг айтганларидан») деб ном қўйилган. Бу асар ҳозирча ягона нусхада сақланмоқда. Москвада нашр қилинган «Ислам. Энциклопедический словарь»да Ғиждувонийнинг тўртта асар ёзгани, шулардан бири «Зикри Абдулхолиқ Ғиждувоний» («Абдулхолиқ Ғиждувонийнинг зикри») деб аталиши кўрсатилган. Бу асарнинг ҳам нотўғри номланиши ўз-ўзидан кўриниб турибди. Унинг номига назар солсак, гўё Абдулхолиқ Ғиждувоний ўзи ҳақида асар ёзган бўлиб чиқади. Бу асар бизнинг қўлимизда мавжуд бўлмагани учун бирор нарса дейиш қийин. Бироқ у «Аз гуфтори Абдулхолиқ Ғиждувоний»нинг бошқа бир нусхаси бўлиши мумкин.

Ғиждувоний қаламига мансуб деб айтиладиган учинчи асар энг кўп тарқалган бўлиб, унда Ғиждувоний таълимотининг асл маъни ўз ифодасини топган. У бизнинг кунгача қуйидаги номлар остида етиб келган: «Одобн тариқат», «Рисолаи одобн тариқат», «Насиҳатномаи Абдулхолиқ Ғиждувоний», «Васоёи Хожа Абдулхолиқ Ғиждувоний», «Васиййати Абдулхолиқ Ғиждувоний», «Васиййатнома», «Васиййатномаи одобн тариқат», «Васиййатномаи Абдулхолиқ Ғиждувоний», «Ибтидои жомий ул-калом» каби номлар билан аталади. Бу асар гарчи Абдулхолиқ Ғиждувоний томонидан ёзилган асар дейилса-да, аслида Ғиждувонийнинг шогирди ва маънавий ўғли Хожа Авлиёи Кабир томонидан қоғозга туширилган. Мазкур асарда Хожа Авлиёи Кабирнинг ўзи томонидан таъкидланишича, Ғиждувоний бу тариқат қондаларини унга бирма-бир баён қилган. «Бу пайтда,— деб ёзди Хожа Авлиёи Кабир,— Хожа бу сўзларни айтаётганда менинг қўлларим Хожанинг қўлларида эди». Демак, «Рисолаи васоё»даги фикрлар Ғиждувоний томонидан баён қилинса-да, Хожа Авлиёи Кабир томонидан тартибга солиниб, рисола шаклига келтирилган.

Биз қуйида Ғиждувоний қаламига мансуб бўлган асарларнинг рўйхатини келтирар эканмиз, улар ЎзР ФА ШИ фондидаги қўлёзмаларда қандай аталган бўлса, шу номлар билан келтирдик. Бу номларнинг кўплиги

ўқувчиларни хатога олиб келмаслиги учун рўйхатдан аввал мазкур маълумотномани ҳавола қилдик. Рўйхат қуйида келтирилмоқда.

1. Абдулхолиқ Гиждувоний. Одоб ут-тариқат. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5765/IV. 4 ва рақ. Форс тилида. Бухорода кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад Саидуллоҳ Ҳораший.
2. Рисолаи васоё. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 12327. 4 ва рақ. Форс тилида.
3. Рисолаи одоби тариқат. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9351/II. 6 ва рақ. Форс тилида.
4. Ибтидои жомъ ул-калом. (Васийятнома). ЎЗР ФА ШИ, инв. № 3039/IV. 3 ва рақ. Форс тилида. СВР, т. III, № 2176.
5. Аз гуфтори Абдулхолиқ Гиждувоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1494/IV. 12 ва рақ. Форс тилида. СВР, т. III, № 2184.
6. Маноқиби Шайх Юсуф Ҳамадоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2533/II. 18 ва рақ. 1230 йилда кўчирилган. Форс тилида.
7. Маноқиби Хожа Юсуф Ҳамадоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1344/VIII. 14 ва рақ. Кўчирувчиси Турсунбобо.
8. Уша асар. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 3001/II. 12 ва рақ. Форс тилида. СВР, т. III, № 2174.
9. Уша асар. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 3844/XV. 15 ва рақ. Форс тилида. 1255 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Мирпоча бин Раҳматулла.
10. Насиҳатномаи Абдулхолиқ Гиждувоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 8991/V. 1 ва рақ. Форс тилида.
11. Воқеъоти Хожа Абу Юсуф Ҳамадоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2323/I. 16 ва рақ. Форс тилида. Бухоро. СВР, т. III, № 2175.
12. Мақомоти Хожа Абдулхолиқ Гиждувоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9013/III. Форс тилида. 1233 ҳижрий йилида кўчирилган. Кўчирувчиси Мирсад Муҳаммад бин Мирак Хожа.
13. Васоён Хожа Абдулхолиқ Гиждувоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5501/IV. 2 ва рақ. Форс тилида.
14. Уша асар. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 4354/II. 5 ва рақ. Форс тилида. Бухоро.
15. Васиййати Абдулхолиқ Гиждувоний. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9212/III. 2 ва рақ. Форс тилида. Кўчирувчиси Ниёзмуҳаммад.
16. Васийятнома. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 3711/XV. 23 ва рақ. Форс тилида.

17. Васийятномаи одоби тариқат. ҲЗР ФА ШИ, инв. № 500/II. 2 варақ. Бухоро. Форс тилида. 1251 йилда кўчирилган. СВР, т. III, № 2183.

18. Васийятномаи Абдулхолиқ Гиждувоний. ҲЗР ФА ШИ, инв. № 5148/II. 4 варақ. Форс тилида.

19. Васийятномаи Абдулхолиқ Гиждувоний. ҲЗР ФА ШИ, инв. № 12284/XV. Форс тилида.

ГИЖДУВОНИЙ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРУВЧИ ҚАДИМИЙ МАНБАЛАР

Гиждувоний таълимоти Ҳрта Осиёда кенг ёйилиб, Баҳоуддин Нақшбанд томонидан янада мукаммаллаштирилди. Гиждувонийнинг шогирдлари унинг изидан бориб, мазкур таълимотнинг ёйилишига ҳисса қўшдилар. Хожাগон тариқатининг вакиллари ҳамда Нақшбандия тариқатининг уламолари ўз асарларида Гиждувонийнинг ҳаёти ва фаолиятига оид маълумотларни баён қилдилар. Ҳатто Гиждувоний ҳақида йирик ҳажмли «Мақомот» ва «Маноқиб» номли китоблар вужудга келди. Нақшбандия тариқати ва унинг йирик намояндалари ҳақида ёзилган қайси бир асар билан танишар эканмиз, албатта унда Гиждувоний номини учратамиз. Нақшбандия тариқати вакилларининг барча силсилаларида Гиждувоний номи албатта зикр қилинади. Чунки уларнинг Муҳаммад Пайғамбаргача етиб борадиган силсилалари занжирида Гиждувоний номи туради. Биз қуйидаги рўйхатда Гиждувоний ҳақида озми-кўпми маълумот берадиган тарихий манбаларнинг номларини келтиришга ҳаракат қилдик. Чет элларда ҳамда Ўзбекистонда бу буюк мутасаввиф ҳақида мақолалар ёки бошқа маълумотлар эълон қилинган бўлиши мумкин, бироқ, биз имконият доирасида ҳаракат қилиб, қўлимизга тушган маълумотларни бердик.

Утмишда ёзилган манбалар қуйидагилардан иборат бўлиб, улар муаллифнинг номи ҳамда китоб номлари бўйича алифбо тартибда келтирилди.

1. Абдурахмон Жомий. Нафаҳот ул-унс мин ҳазорот ул-қудс. Лакнаб. 1399.

2. Абдурахмон Жомий. Рисолаи тариқан хожাগон. ҲЗР ФА ШИ, инв. № 8825/III. 3 варақ. 1769 йил.

да кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад Ризо Оллоқули ўғли Хонақоҳий.

3. Абдурахмон Жомий. Калимоти қудсийий Хожа Муҳаммад Порсо. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 10395/III. 4 варақ. 1833 йилда кўчирилган.

4. Абдурахмон Жомий. Тухфат ул-аҳрор. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2298. 49 варақ. 1631 йилда кўчирилган. Акбаробод (Ҳиндистон). Кўчирувчиси Мир Али ал-Ҳаравий.

5. Абдулғафур Лорий. Такмилайи Нафаҳот ул-унс. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1874. 186 варақ. 1532 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Сулаймон ибн Қосим.

6. Абулмуҳсин Муҳаммад Боқир. Маноқиб. Хожа Баҳоуддин Нақшбанд. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 398.

7. Абу Қосим ал-Бухорий. Маноқиб ва шамонли Ҳазрати Хожа Алоуддин Аттор. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 11399/III. 20 варақ.

8. Абул Муҳсин Сиддиқий. Тазкирани Муҳаммад Боқир. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 398. 126 варақ. 1802 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Мирзо Муҳаммад Қосим.

9. Абул Муҳсин Сиддиқий. Мақомоти Ҳазрати Хожан Бузург. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9519. 187 варақ. 1851 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад Маъсум Котиб.

10. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат мин шамойил ул-футувват. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5420.

11. Али ал-Қураний. Равзат ус-солнкий. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5417. 235 варақ. 1530 йилда кўчирилган.

12. Али Акбар Ҳусайний Урдустоний. Мажмаъ ул-авлиё. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1333. 569 варақ. 1633 йилда ёзилган. Ёзилган жойи Ҳиндистон.

13. Амир Саййид ал-Марғиноний. Силсилаи нисбати машойих — Тазкират ул-машойих. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 11290/I. 47 варақ.

14. Асомийи машойихи табақот. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9329/II. 8 варақ. XVI асрда кўчирилган.

15. Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолаи баёни силсила. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 501/XV. 7 варақ. 1589 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

16. Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолаи чаҳор калима. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 501/XVI. 3 варақ. 1589

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 از گفتار خواجه عبدالخالق بخردانی رحمه الله علیه
 اول در بیان توبه و شرط آن
 بدانکه ابتدا ابراه توبه است و معنی توبه بازگشتن از هر قول و فعلی که خلاف رضای
 خداوند عزوجل بود از همه بازگردد چنانکه خدای تعالی و تقدس میفرماید که
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا
 وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم التائب من الذنب كمن لا ذنب له
 هر که بمضمون آیت وجد بشت عمل کند خدای تعالی ه و میرا درگذرد و کرامت کاتب
 نامه اعمال و پیرا کف بند و سنیات او بویگنند و بچای هر پینه و حسنه و ثبات
 گردانند چنانکه خدای تعالی میفرماید **إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا**
صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ قَالَهُ اللَّهُ
 صلى الله عليه وسلم التوبه توبه است هر سندی که توبه نصوح است شیخ بقدر
 روح گفته اند توبه با نصوح را به علامت است اول آنکه هر چیزیکه خلاف رضای
 خداوند است در حال خود را از او بترک کند توبه قطع غواهی و قیوم است که
 دایم پشیمان باشد بر آن گذشته با که بغفلت و بفرمان گذرانده است و اوقات
 عزیز را ضایع کرده است التوبه علی ما مضی سیوم آنکه قصد و عزیمت کند که گناه نکند
أَنْتُمْ أَنْ لَا تَعُودُوا إِلَيْهَا مستند هر سندی که حق توبه نیست شیخ قدس اعتراف
 میفرماید که حق توبه آنست که بعد از توبه بر آن توبه ثبات نماید از برای آنکه
 بعد از توبه باز بر آن کار رود توبه نصوح حقیقی بنود و رسول علیه السلام
 لا هفيرة مع الاسرار ولا كبيرة مع الاستغفار یعنی کینه خورد که بدان کینه
 اصرار کند آن کینه خورد نماید الرکن ه بزرگ بود با مستغفار مشغول شود

آن کینه

عبد الخالق غجدوان اقدس القدر روح و صیت نامہ در آوس
 طرقت کہ برای فرزند معنوی خود خواہ اولیای کبریا
 شتمل رفوید جزیل و عوار چیلید کہ ماگزیمہ ساپکان و
 مریدیت و در جبل ان وصا مات ابن جند فقہ جامع
 رسم تبرک و تمین ایا و میساید فرمودہ اند دل
 میکنم من ترا ای سپر کن بعلم و ادب و تقوی در حین
 بر تو باد کہ تتبع آثار سلف کنی و ملازم سنت و صحت با
 وفقہ و حدیث آموزی و در صوفیان حال یورپ ہمیزی و
 نماز حجابات نہ زری بشیر ضیاء امام و نوؤن نباشی و ہرگز
 طلب شہرت مکن و تر آفت بہت مکنصی مقیہ شود و مکنم
 باشی و در قبا اما نامہ خہ ہنویس و مجکہ تصاضر شود و صما

ابی بکر

Абдулхалиқ Ғиждувоний. «Васийятнома»
 УзР ФА ШИ қулёзмасы, инв. № 9212, бошланиш саҳифаси.

نماز را بر پا دارد و با خلق بخندد امر باین باشد و غوث را
 در پهلوی ما کنسید بعده جوانی و صحبت را تمام کردند و سر
 روح حضرت شیخ ما قالب خالی گردید و بعد بزرگانی سم کردند
 حاضر شدند و صحبت شیخ را بجا آوردیم و این اثر انما را
 جنازه گذاریم و در قبر دفن کردیم و آن خانه را
 گشاده صدف عمارت کردیم

تمت الرسالة الشریفه و شنبه

چهار شنبه بعد از نماز

خفتن فرشته رحمت اطهر

سید

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و ثنای پیچد و حضرت قادر بر احوال قرآن مجید
 و فرقان حمید بر ما فرو فرستید و شکر باری منعم
 نعمت ایمان و عرفان با داد تقدست اسماؤه و تهنیت
 گریبان و صد هزار بار صلوة و صلوة ما هیات و یحفظ
 یحیات را کیات بر ما قدم نور و مشهد معطر خلاصه
 کائنات و زبده مخلوقات آن سینه یک نام مبارکش

منعاج

Фазлуллоҳ ибн Рузбехон. «Маноқиби Хожан Жаҳон».
 ЎЗР ФА ШИ қўлёзмаси, инв. № 3844, бошланиш саҳифаси.

سَمِعْتُ الرَّحْمَنَ الرَّحِيمَ

وعلیک لاعتمای با کلماتی با ختمی که از آنک و بعضی جلالک
بعظم انبیا کرم یدم او لبانک و بنفس انک سنبلک
زیاده فی علم و برکت فری العلم و الرزق و توبه قبل
الموت و مغفرة عند الموت و الاخرة بعد الموت و کما
من النار و دخول فی الجنة و ما یفته فری اللایا و الایام
همز کوی بد ضعیفترن با درگاه احدیت پیغمبرن شکستگان
حضرت صمدیت حرم الامانت از سه بدایا نزلت قد
بقاصد السالکین و وصود بقامات بحار فین
و رب العالمین و ان الله اعلم غورو
ایاج بیرو بود غلبات لوانی نفس و وساوس
بود هر بناگاه جذبته دان بفضل بید قدم بویتم من
بشاید و بفضل العظیم داعیه طلب رفیعترین ضعیف
پدید آورد و تقاضای آن قدم کعب معانی الامور
برادرانک اصحبت قدم مسیت کردانید و مله غیب بر

و مقصود

йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Саййид Муҳаммад ибн Жалолиддин Бухорий.

17. Аҳмад Хожагий Косоний. Силсилаи сиддиқийн.. ЎзР ФА ШИ, инв. № 501/XVII. 11 варақ. 1589 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

18. Аҳмад Саъид ал-Мужаддидий. Ал-Анҳор ул-арбаъа. ЎзР ФА ШИ, инв. № 513. 35 варақ. 1888 йилда кўчирилган.

19. Аҳмад Кашмирий. Шажараи табақоти машойих. ЎзР ФА ШИ, инв. № 1426. 381 варақ.

20. Аҳмад ал-Форуқий ас-Сирҳиндий. Мукошафоти ғайбийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 505/VI. 18 варақ. 1889 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад Умар Хожа ибн Лутфуллоҳ Хожа.

21. Баёни талқини зикри қалбий. ЎзР ФА ШИ, инв. № 8812/VI. 6 варақ.

22. Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд. Таржимаи «Хазинат ул-асфиё». ЎзР ФА ШИ, инв. № 8774. 508 варақ. 1908 йилда кўчирилган.

23. Муҳаммад ибн Однна Муҳаммад Таёқли. Силсилаи нақшбандийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 11235/II. 30 варақ.

24. Ибодуллоҳ Балхӣй. Силсилаи алийяи ҳазароти хожагон. ЎзР ФА ШИ, инв. № 1974. 78 варақ. 1799 йилда ёзилган. Кўчирувчиси Аҳмад ибн Абдуллоҳ.

25. Китоби фиҳристи Техрон. Остони қудси Ризавий. 1308 ҳ./18090 м., № 10.

26. Лугатнома. Али Акбар Деҳхудо. Техрон, 1338 ҳ./1919 м., 50-жилд.

27. Мавлоно Мир Муҳаммад Тошкандий. Маноқиби Мавлоно Лутфуллоҳ. ЎзР ФА ШИ, инв. № 5785. 234 варақ. 1875 йилда кўчирилган.

28. Махдуми Аъзам. Жомеъ ул-мақомот. ЎзР ФА ШИ, инв. № 72. 148 варақ. 1624 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Шоҳ Муҳаммад Сўфий ибн Дарवेशи Бехоназод.

29. Мир Абдулаввал. Масмуъот. Истамбул, 1996.

30. Мулло Аҳмад. Фард ул-муридин. ЎзР ФА ШИ, инв. № 8296.

31. Муҳаммад Порсо. Рисолаи қудсия. ЎзР ФА ШИ, инв. № 2517/VII.

32. Муҳаммад Порсо. Мақомоти Хожа Баҳоуддин Нақшбанд. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2520/І. 52 varaқ. Марв шаҳри. 1558 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Шоҳ Хусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий.

33. Муҳаммад Порсо. Мақомоти Хожа Алоуддин Аттор. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2520/ІІ.

34. Муҳаммад Порсо. Тадқиқот ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1411. 336 varaқ. 1635 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Зайнуддин Муҳаммад ибн Қутбиддин Аҳмад.

35. Муҳаммад Порсо. Анфоси қудсийи машойихи тариқат. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5501/У. 4 varaқ.

36. Муҳаммад Порсо. Фасл ул-хитоб. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1449/І. 161 varaқ. 1466 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Шамс аш-Шерозий.

37. Муҳаммад Порсо. Силсилаи тариқи Хожагон. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 12540/ІУ. 18 varaқ.

38. Муҳаммад Дорошукӯх. Сафинат ул-авлиё. Конпур, 1900.

39. Муҳаммад Тоҳир Эшон. Тазкирани нақшбандия. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 855/І. 366 varaқ. 1894 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нейматуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий.

40. Муҳаммад Тоҳир Эшон. Хужжат ус-соликийн ва роҳат ут-толибийн. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 855/ІІ. 58 varaқ. 1894 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нейматуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий.

41. Муҳаммад Тоҳир Эшон. Тазкирани нақшбандийи батариқани назм. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 855/ІІІ. 5 varaқ. 1893 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нейматуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий.

42. Муҳаммад Қози Хожа Муҳаммад Ризо. Мақомоти Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 8237/І. 92 varaқ.

43. Муҳаммад ал-Қозий. Силсилат ул-орифийн ва тазкират ус-сиддиқийн. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 6314. 241 varaқ. 1544 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Абдурраҳим.

44. Носириддин ал-Хусайний ал-Бухорий. Туҳфат уз-зоирин. Тошканд, 1910.

45. Муҳаммад Содик ал-Фарғоний. Ҳадоиқ ул-ахбор. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5728/ІІ. 170 varaқ.

1865 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Муҳаммад Розик Хожа ибн Искандар Хожа Умарий.

46. Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Дурар ул-асрор ва санад ул-аброр. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 1845. 265 varaқ. XVIII асрда кўчирилган. Кўчирувчиси Аҳмад ибн Маҳмуд.

47. Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Зубдат ул-ҳақоик. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5825/II. 85 varaқ. 1863—1864 йилларда кўчирилган. Кўчирувчиси Мулло Абдуллоҳ ибн Мулло Аҳмад Солиҳ Тошкандий.

48. Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Касир ул-фавонд. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 10171. 56 varaқ. 1843 йилда кўчирилган.

49. Муҳаммад Ҳошим ибн Муҳаммад Қосим. Насамот ул-қудс мин ҳадойиқ ул-унс. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 388. 754 varaқ. 1790 йилда кўчирилган.

50. Муҳаммад Қазвиний. Шажараи нақшбандийя. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5810/I. 37 varaқ.

51. Муҳаммад Қазвиний. Рисолат уд-давонр — Шажарат ун-нақшбандийя. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 5033. 46 varaқ.

52. Муҳаммад Аъзам. Ашжор ул-хулд. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 498/II. 172 varaқ. 1834 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Искандар Насафий.

53. Муҳаммад Амир ал-Чимёний. Тазкират ул-атқиё ва масират ул-асфиё ва лазизат ул-азкиё. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 9037. 156 varaқ. XIX асрда кўчирилган.

54. Муҳаммад Раҳим. Сирож ус-соликийн ва латоиф ул-орифийн. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 629. 136-varaқ.

55. Назр Муҳаммад Хожам. Кашшоф ул-орифин. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 11420. 91 varaқ. Кўчирилган вақти XIX аср.

56. Носируддин ибн Амир Музаффар. Тухфат уз-зоирийн. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2193/I. 20 varaқ.

57. Рисолан Баҳойя. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2319. 151 varaқ. 1624 йилда кўчирилган. Кўчирилган жойи Лаҳор.

58. Рисолан тасаввуф. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 8237/IV. 90 varaқ.

59. Салоҳ ибн Муборак ал-Бухорий. Анис ут-толибийн ва уддат ус-соликийн. ЎЗР ФА ШИ, инв. № 2520/I. 52 varaқ. 1383 йилда ёзилган. Кўчирилган

вақти 1557. Кўчирувчи Шоҳ Ҳусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий.

60. Салоҳ ибн Муборак ал-Бухорий. Ма-ноқиби Хожа Баҳоуддин Нақшбанд. ЎзР ФА ШИ, инв. № 11594. 169 varaқ. 1585 йилда кўчирилган. Кўчирув-чиси Абдуллоҳ ибн Абдуллатиф.

61. Саъдуддин Қошғарий. Калимоти Хожа Баҳоуддин Нақшбанд. ЎзР ФА ШИ, инв. № 5501/VI. 14 varaқ.

62. Силсилаи нақшбандийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 300/I. 1 varaқ. XIX асрда кўчирилган.

63. Тоҳир ибн Хожа Бухорий. Одоб ус-соликийн. ЎзР ФА ШИ, инв. № 8911/II. 60 varaқ.

64. Хожа Аҳрор Валий. Фақароти Аҳрория. ЎзР ФА ШИ, инв. № 5822.

65. Хожа Абдулҳақ. Мақомоти Хожаи Аҳрор. ЎзР ФА ШИ, инв. № 3735/II. 119 varaқ. Кўчирувчиси Мир Абдуллоҳ Самарқандий.

66. Фаҳруддин Али Сафий. Рашаҳот айн ул-ҳаёт. ЎзР ФА ШИ, инв. № 1788. 331 varaқ. 1569 йилда кўчирилган. Кўчирувчиси Ҳусайн ибн Қутбуд-дин Ҳайдар.

67. Шажараи нақшбандийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 3970/II. 3 varaқ. 1860 йилда кўчирилган.

68. Шоҳ Абдуллоҳ Мужаддидий Гу-лом Алишоҳ. Рисолаи фавоид. ЎзР ФА ШИ, инв. № 500/XIV. 27 varaқ. 1856 йилда кўчирилган.

69. Яъқуб Чархий. Рисолаи унсия. ЎзР ФА ШИ, инв. № 4200

70. Яъқуб Чархий. Рисолаи унсия. Лакнав, 1288 ҳ.

71. Яъқуб Чархий. Силсилаи нақшбандия. ЎзР ФА ШИ, инв. № 3410/III. 15 varaқ.

72. Яъқуб Чархий. Рисолаи қудсийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 980/II. 53 varaқ.

73. Яъқуб Чархий. Рисолаи абдолийя. ЎзР ФА ШИ, инв. № 3844/VII. 11 varaқ. 1829 йилда кўчирил-ган. Кўчирувчиси Мир Почо ибн Раҳматуллоҳ.

74. Ҳазиний. Жавоҳир ул-аброр мин анвож ул-баҳор Туркия. Қайзирий, 1995.

ҒИЖДУВОНИЙ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРУВЧИ РИСОЛА, МАҚОЛА ВА ДИССЕРТАЦИЯЛАР

1. Абдуллаев И. Нақшбандия — оламшумул таълимот//Ўзбекистонда ижтимоий фанлар. № 9—10. 1993. 55—58-бетлар.

2. Абдумалик Ориф. Навоий сўфийми ёки мутасаввифми?//Ғойиблар хайлидан ёнган чироқлар. 1994. 217—227-бетлар.

3. Бабаджанов Б. М. Политическая деятельность шейхов накшбандийа в Мавераннахре (I пол, XVI в.): Автореф. дисс... канд. истор. наук. Ташкент. 1996. 23 с.

4. Баҳоуддин балогардон (Мақомоти Хожа Баҳоуддин Нақшбанд). Нашрга тайёрловчи, таржимон ва изоҳлар муаллифи М. Ҳасаний. Тошкент: Ёзувчи, 1995. 206 бет.

5. Бертельс Е. Э. Суфизм и суфийская литература. Изб. труды. Т. 3. М.: Наука, 1965. 523 с.

6. Бобохонов Ш., Абдулазиз М. Нақшбандия тариқатига онд қўлёмалар фикристи. Тошкент: Мовароуннаҳр, 1993. 127 бет.

7. Буюк истеъдод соҳиблари. Ихчам маълумотнома. Тошкент, 2002.

8. Бўриев О. Хожа Алоуддин Аттор. Тошкент: Маънавият, 1994. 23 бет.

9. Бўриев О., Ҳасанов М. Хожа Муҳаммад Порсо//Буюк сиймолар, алломалар. 2-китоб. Тошкент, 1996. 47—51-бетлар.

10. Бўриев О., Ҳасаний М. Яъқуб Чархий//Мулоқот. № 7—8. 1995. 42—44-бетлар.

11. В а л и х ў ж а е в Б. Хожа Аҳрор тарихи. Тошкент: Ёзувчи, 1993. 94 бет.
12. В а л и х ў ж а е в Б., З о ҳ и д и й А. Саййид Аҳмад ибн Мавлоно Жалолиддин Хожағий Косоний Маҳдуми Аъзам. Тошкент: Маънавият, 1993. 40 бет.
13. Г о р д л е в с к и й В. А. Бахауддин Нақшбанд Бухарский. Изб. соч. Т. 3. М., 1962. С. 369—386.
14. Ё қ у б ж о н И с ҳ о қ о в. Нақшбандия таълимоти ва ўзбек адабиёти. Тошкент: Мерос, 2002. 119 бет.
15. И д р и с Ш о ҳ. Нақшбандий тариқати. Ўзбек тилига Ваҳоб Рўзиматов таржимаси. Тошкент: Фан, 1993. 62 бет.
16. И с л о м и й Ҳ. Ипор ҳид ила туғилган ориф. (Хожа Баҳоуддин Нақшбанд). Тошкент: Мовароуннаҳр, 1995. 39 бет.
17. И с л о м и й Ҳ. Алишер Навоий ва Хоразм авлиёлари. Тошкент: Фан, 1998. 66 бет.
18. И с л о м и й Ҳ. Абу Мансур Мотуридий. Тошкент: Адабиёт ва санъат, 2000. 28 бет.
19. И с л о м и й Ҳ. Хожан Жаҳон. (Нашрга тайёр).
20. Истиқлол йиллари: миллий-диний қадриятларнинг халққа қайтиши. (Бухоро). Тошкент, 2001. 80 бет.
21. К а р и м о в Э. Э. Роль, место и социальные позиции духовенства Мавераннахра в XV в. Автореф. дисс. канд. ист. наук. Ташкент, 1990. 159 с.
22. К а р и м о в Э. Э. Некоторые аспекты политической и религиозно-философской практики тариката нақшбандийа в Мавераннахре XV в.//Из истории суфизма: Источники и социальная практика. Ташкент, 1991. С. 74—89.
23. К а р а М. Такялар ва зовиялар. Истамбул, 1977. 320 бет.
24. К а т т а е в К. Маҳдуми Аъзам ва Даҳбед. Самарқанд: Сугдиёна, 1994. 93 бет.
25. Қ у т и б о е в З. Хожа Аҳрор Валий. Тошкент: Фан, 1996. 157 бет.
26. Қ у т и б а е в З. А. Ходжа Убайдаллах Аҳрор и его место в социально-политической и духовной жизни Мавераннахра XV века. Автореф. дисс. докт. истор. наук. Тошкент, 1998. 57 с.
27. Маънавият юлдузлари. Тошкент: Халқ мероси, 1999. 396 бет.
28. Маҳдуми Аъзам Даҳбедий. Тадқиқотчи-таржимон ва изоҳлар муаллифи Н. Жабборов Тошкент: Маънавият, 1993. 42 бет.

29. Махдуми Аъзами Даҳбедӣ. Зубдат ус-соликин ва танбиҳ ус-солотин. Ба нашр тайёркунанда Ботурхони Хилъатпур. Самарқанд: Суғдиёна, 1994. 76 саҳ.

30. Миклухо-Маклай. О происхождении «Дополнения» к «Тазкират ал-аулийа» Аттара. КСИВ. 1956. С. 19—27.

31. Наврӯзова Г., Сафарова Н. Амир Кулол ва Баҳоуддин Нақшбанднинг тасаввуфий дунёқарашлари. Бухоро: Бухоро, 1996. 98 бет.

32. Оллобердихон Самариддинхон ўғли. Шайх Қутбий мақомотлари. Тошкент: Янги аср авлоди, 2001. 31 бет.

33. Петрушевский И. П. Ислама в Иране в VII—XV веках. Л. 1966. 399 с.

34. Раззоқова М. С. Яъқуб Чархийнинг илмий мероси ва унинг нақшбандия тариқати ривожда тутган ўрин (XIV—XV асрлар). Номзодлик диссертацияси. Тошкент, 2001. 137 бет.

35. Раззоқова М. Яъқуб Чархий — нақшбандия тариқатининг йирик вакили//Шарқшунослик. Тошкент, № 8. 1997. 117—122-бетлар.

36. Садриддин Салим Бухорий. Дилда ёр. Тошкент: Адабиёт ва санъат. 1993. 78 бет.

37. Сайид Аҳмад Васлий. Назм ус-силсила. Таржимон ва сўнгги сўз муаллифи Бадиа Муҳиддинова. Тошкент: Янги аср авлоди, 2001. 119 бет.

38. Семенов А. А. Бухарский шейх Бахауддин. (К его биографии). Восточный сборник в честь А. Н. Веселовского. М., 1914. С. 202—211.

39. Иззат Султон Баҳоуддин Нақшбанд абадияти. Тошкент: Фан, 1994. 87 бет.

40. Тиллабаев Р. А. Среднеазиатские агиографические сочинения XV—XVI вв. как исторический источник (жизня шейхов нақшбандиев). Автореф. докт. истор. наук. Ташкент, 1994. 54 с.

41. Тримингэм Дж. Суфийские ордены в исламе/Пер. с англ. под ред. и с предисловием О. Ф. Акимушкина. М.: Наука, 1989. 328 с.

42. Ориф Усмон. Баҳоуддин нақшбанд ва унинг таълимоти ҳақида. Тошкент: Университет, 1993. 33 бет.

43. Ориф Усмон. Ғиждувоний таълимоти. Масъул муҳаррир академик М. М. Хайруллаев. Тошкент: Фан, 2003. 71 бет.

44. Усмонов О. Нақшбанд ва унинг таълимоти ҳақида. Тошкент: Университет, 1993. 34 бет.

45. Усман А. Крупнейшие суфийские братства Центральной Азии. Самарканд 1999. С. 113.
46. Усмон Турар. Тасаввуф тарихи: Таржимон Нодирхон Ҳасан. Тошкент: Истиқлол, 1999. 180 бет.
47. Хожай Жаҳон — Хожа Абдулҳолиқ Гиждувоний/Нашрга тайёрловчи таржимон ва изоҳ муаллифлари — Маҳмудхон Маҳдум Ҳасанхон Маҳдум ўғли, Гулбахор Музаффар қизи. Тошкент: Наврўз, 1994. 34 бет.
48. Хожай Жаҳон — Хожа Абдулҳолиқ Гиждувоний. Сўз боши муаллифи академик М. М. Ҳайруллаев. Нашрга тайёрловчи, кириш, таржима ва изоҳлар муаллифи М. Ҳасаний. Тошкент: Ўзбекистон, 2003. 125 бет.
49. Хожа Аҳмад Яссавий (ҳаёти, ижоди ва анъаналари). Тошкент: Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Адабиёт жамғармаси, 2001. 335 бет.
50. Хусейнова А. А. Общечеловеческие ценности в мировоззрении Абдурахмана Джами. Автореф. дис. ...канд. философ. наук. Ташкент, 1994. 164 с.
51. Шодиев Р. Суфизм в духовной жизни народов Средней Азии. Дисс. канд. истор. наук. Самарканд, 1993. 240 с.
52. Файзиев Т., Усмонов О. Занги Ота. Тошкент 1993. 39 бет.
53. Уриббоев А. Хожа Аҳрор//Буюк сиймолар, алломалар. 2-китоб. Тошкент, 1996. 51—54-бетлар.
54. Қайюмов А. Бу оҳанг ила бўлғайсен Нақшбанд. Тошкент, 1993. 26-бет.
55. Ҳикмат ва ибратдан инган маърифат. Самарканд, 2002. 130 бет.
56. Ҳасаний М. Гиждувонийга туҳфа. Шеърый биографик рисола. (Нашрга тайёр).
57. Ҳасаний М., Бўриев О. Яъқуб Чархий//Буюк сиймолар, алломалар, 2-китоб. Тошкент, 1996. 45—47-бетлар.
58. Ҳасаний М., Раззоқова М. Хожа Абдулҳолиқ Гиждувоний//Мозийдан садо. Тошкент, 2002. № 1. 24—27-бетлар.
59. Ҳазрати Хожа Али Ромитаний. Форс тилидан И. Қосимов ва Г. Наврўзова таржимаси. Бухоро, 1994. 25 бет.

ГИЖДУВОНИЙ ҲАЁТИ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРУВЧИ АЙРИМ ҚУЛЕЗМАЛАРДАН НАМУНАЛАР

Абдурахмон Жомийнинг «Нафаҳот» асарида Ғиждувоний зикри

Уларнинг йўли тариқатда ҳужжатдур ва барча фирқаларда мақбулдур. Улар сидқу сафо ва Мустафа (с. а. в.) шариати ва суннатига тобеъликда доимий бўлганлар. Бидъат ва ҳаводан қочиш ҳамда унга қаршилик қилишга жидду жаҳд қилганлар. Ўзларининг пок равиш (йўл)ларини ғайрилардан пинҳон тутганлар.

Шундан сўнг шайхларнинг шайхи, олим ва орифи раббоний Хожа Имом Яъқуб Юсуфи Ҳамадоний (Аллоҳу таъоло сирларини муқаддас қилсин) Бухорога келдилар. Хожа Абдулхолиқ уларнинг суҳбатларини топдилар ва уларда дил зикри борлигини билдилар. Улар Бухорода эканлар уларнинг суҳбатларида бўлдилар.

Айтишларича, Хожа Юсуф суҳбат ва хирқа пири эдилар. Хожа Юсуфдан сўнг Хожа Абдулхолиқ риёзатга машғул бўлдилар ва ўз ҳолларини пинҳон тутар эдилар.

Али Сафийнинг «Рашаҳот» асарида Ғиждувоний зикри

Шундан сўнг, Хожа Юсуф Ҳамадоний Бухорога келиб қолдилар. Хожа Абдулхолиқ уларнинг суҳбатини топдилар ва Хожа Юсуф Ҳамадоний унда «зикри дил» борлигини билдилар. Хожа Юсуф Бухорода қанча муддат турсалар, Хожа Абдулхолиқ уларнинг суҳбатларида шунча вақт турдилар. Хожа Юсуф ва уларнинг шайхларининг йўли «зикри алония» (зикри овоз чиқариб айтиш) усули бўйича эди. Хожа Абдулхолиқ «зикри хуфя»ни сабоқ олиб, шунга машғул эканини Хожа Юсуф билсалар ҳам, бироқ бу йўлни ўзгартиришни буюрмадилар ва: «Сиз улар томонидан шу йўлга буюрилибсиз, шу йўлни давом эттираверинг», дедилар.

«Тухфат ул-зоирин»да ғиждувоний зикри

Хожа Юсуф Ҳамадонийнинг тўртинчи халифалари эдилар. Хожагонлар табақасининг сардафлари ва бу

азизлар силсиласининг бошловчисидурлар. Туғилган ва дафн қилинган ерлари Ғиждувон бўлиб, Бухородан олти фарсах узоқликда жойлашган.

Бузругвор оталарининг исми Абдулжамил бўлиб, Имом Абдулжамил номи билан машҳур бўлган. Имоми Молик авлодларидан эдилар. Ҳазрати Хожа (Абдулхолиқ)нинг волидалари подшолар зурриётидан эдилар.

МУНДАРИЖА

Сўз боши	3
Абдулхолиқ Гиждувоний ҳаёти ва фаолияти ҳақида қисқача маълумот	5
Гиждувонийнинг ЎзР ФА Шарқшунослик институтида сақланаётган асарларининг рўйхати	8
Гиждувоний ҳақида маълумот берувчи қадимий манбалар	11
Гиждувоний ҳақида маълумот берувчи рисола, мақола ва диссертациялар	17
Абдурахмон Жомийнинг «Нафаҳот» асарида Гиждувоний зикри	21
Али Сафийнинг «Рашаҳот» асарида Гиждувоний зикри	21
«Тухфат ул-зоирин»да Гиждувоний зикри	21

*Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний
номидаги Шарқшунослик институти Илмий кенгаши томонидан
нашрга тавсия этилган*

Муҳаррир: *М. Саидова*
Техмуҳаррир: *Л. Тюрина*

Теришга берилди: 30.06.2003. Босишга рухсат этилди. 14.07.2003.
Қоғоз бичими 84×108¹/₃₂. Адабий гарнитура. Юқори босма. Газета
қоғози. Шартли босма т. 1,47. Ҳисоб-нашриёти т. 1,3. 500 нусха.
23-буюртма.

ЎзР ФА «Фан» нашриёти: 700047. Тошкент, акад. Я. Фуломов
кўчаси, 70.

ЎзР ФА «Фан» нашриётининг босмаҳонаси: 700170. Тошкент,
акад. Ҳ. Абдуллаев кўчаси, 79.